

VILÁG VILÁGOSSÁGA

Imádunk téged, Krisztus, és áldunk téged, mert szent kereszted által megváltottad a világot.

A keresztút állomásai örökre emlékeztetnek, de hogy miképpen adja át azok egységét és végső értelmét az újratereztető közvetítő, az Isten áldotta művész, mind a korra, mind az alkotóra jellemző. A legősibb ábrázolások szemléleti tisztaságához és mély bölcsességéhez nyúlt vissza Borbély Károly, amikor megalkotta eddigi életének főművét. Mi köti össze a szemlélet számára a szenvedés útjának állomásait? Az, ami magát a szenvedést is annak végső értelmével, a Megváltó feltámadásával. Ennek jelképe a nagyszombati szertartásban a fény, *Krisztus világossága*.

Ez a világosság ragyogja be ezt a csodálatos keresztutat az arany fényével, amit az első ikonfestők hagyományoztak ránk. A művész ezt a világosságot vezeti végig a keresztúton. Az, hogy Krisztus világossága beragyogja a szenvedést is, jelzi, hogy bármi szörnyűség történik is, annak célja Isten elbitangolt nyájának megváltása a halál legyőzése által.

Az első stáció címe közismert: Pilátus halálra ítéli Jézust. Itt a már elítélt Emberfiának elvonszolását láthatjuk. A nézőnek jobbra, a főalak háta mögött, mintegy az ítélet következtében felvilágító fény, jelenik meg az arany, hogy a gyalázkodó tömeg mögött és fölött a kapun túli világban mindenütt jelenvaló fénnel való kapcsolatát mutassa meg. E kép lényege az első lépés. Amint Jézus vállára kerül a kereszt, felragyog a háttér: megkezdődik a legdicsőségesebb kínszenvedés, és Isten jelen van a ragyogásban, hiszen beteljesedik, amit a próféták jövendöltek. Amikor Jézus először esik el a kereszttel, a keresztfa villog a vállán, és az Atya fénye hívja, segíti a keserves úton. Ez a fény mindvégig irányítja és kíséri a halálba menőt. Amikor szent Anyjával találkozik, a fény a szenvedő anya mögött – akár a mózesi lángoszlop – mutatja az utat, hogy a feladatot teljesíteni kell, a méltatlanná vált választottak helyett az egész világot kell megváltani. Az ötödik állomás, amikor az éppen hazafelé tartó cirenei Simont kényszerítik a kereszt cipelésére, csoda történik, ami megmagyarázza, hogy az eleinte ellenkező Simonnak mi oka volt egyszer csak szeretettel segíteni. Jézus arcán átfénylik keresztjének sugárzása. Amikor Veronika kendőt nyújt, hogy a Mester megtörölhesse arcát, földöntúli fénnel ragyog sovány vállán a súlyos gerenda, és Jézus véres arca aranyszínben tündökl. Midőn Jézus másodszor esik el a kereszttel, és arca ismét halálosan kimerült emberarc, mintha már a halál békéje venné körül. A válláról hátára csúszott keresztfa szinte lángol, akár hajdan a csipkebokor: Isten jelen van, és a harsogó fényben szinte feloldódó pribékek rángatják talpra Jézust. „Ne miattam sírjatok...” – szól Jézus az asszonyokhoz, és a nyolcadik stáció képén nem csupán a keresztfa és az ő arca ragyog, felragyog a fény az asszonyok és a gyerekek feje fölött is. És a harmadik eleséskor, akárha napba néznénk, világlik a keresztgerenda az egyik pribék karjában, miközben másikuk ágas korbács ólmos végével veri a fekvő Jézust. Megfosztják ruháitól. Goromba haramiamarok tépi le ruháját, és a megalázott, megkínzott emberalak mögött felragyog a mindenség: a véres test elérkezett a földi lét határához. Letépett leplén visszfény ragyog. A keresztrefeszítés előtti pillanatokban a végsőig elcsigázott test és a borongó, sötét földi világ fölött a mennybolt arany fényben tündökl: egymásra néz az ég és a kereszt. A művész kifogástalan dramaturgiával építette fel képsorát, amin egyre gyorsulnak és súlyosbodnak az események. Jézus meghal a kereszten, a világ elsötétedik, a kereszt villámcsapásként ragyog, és körötte kavarg az arany tűzoszlop. Isten szeretett fia beteljesíti a jóslatokat. Testének keresztről való levétele sem szokványos. Nem pieta: a tündöklő keresztről csurog a vér, tövében kis csoport indul a letakart testtel, hogy eltemessék.

A tizennegyedik stáció az előzőkön fölül is megkülönböztetett figyelmet érdemel. Nem a sírba helyezés képe ez, hanem a feltámadásé; a nyitott sírba egy római katona lép be hátrahököl, és szemé elé kapja kezét, mert elvakítja a világosság. Isten beragyogja a sírboltot, de a testet nem látni: feltámadt.

Borbély Károly megfestette azt a keresztutat, amely Isten örök jelenlétéről és Jézus szenvedésének értelméről, a feltámadásról szól.

Dr. Szitányi György
író, esztéta